

Současný stav a problémy projektu Archeopark Praha Troja

Ivana Pleinerová Archeologický ústav AV ČR Praha, sdružení RAO

V článku o občanském sdružení RAO v Archeologických rozhledech 1999, 511-518, tab. 15-17 jsem jak textově, tak obrazově uvedla údaje o Archeoparku v Praze Troji v poloze Na Farkách, takže se omezím jen na základní údaje o stavu realizace a na problémy, do kterých se tento projekt dostal.

Práce se soustředily na centrální areál -ostrožnu na pravém břehu Vltavy, kde byl v malém rozsahu koncem 60. a v 70. letech proveden výzkum archeologickou pobočkou Muzea hlavního města Prahy. Odkryl tam mimo jiné halštatské, palisádou ohrazené sídliště. Tuto fázi osídlení jsem zvolila pro rekonstrukci, která by měla adekvátním způsobem představit jak opevnění, tak sídlištní objekty na lokalitě. V r. 1996 byly práce zahájeny budováním palisádového ohrazení, které je až na dva menší úseky hotovo. Postavena byla i rekonstrukce jednoduché brány s částečnými ochozy v přilehajících partiích palisády. Vymezen a podle soudobých analogií vypracován byl i kultovní okrsek obdélníkového tvaru. Za tohoto stavu musely být práce přerušeny. Důvody byly dva: především nedostatek finančních prostředků, neboť se na r. 1998 a 1999 nebodařilo získat grant ani finanční podporu od nadací, dále pak moje osobní situace, protože jsem musela v termínu dokončit a odevzdat poměrně rozsáhlou monografii. Na místě v tomto období proběhly jen demonstrační aktivity, avšak rekonstrukční práce, jak již uvedeno, se zastavily.

Za této nepříznivé situace vyvstaly další nevyřešené problémy. Jedním z nich je vztah sdružení RAO k pozemku, na němž rozsáhlou rekonstrukci buduje. Pozemek patří Magistrátu hl.m. Prahy, a Botanická zahrada Troja, s níž spolupracujeme, je jeho

uživatel. Přestože vedení BZ k nám bylo vstřícné, nemá potřebnou pravomoc, aby tento problém mohlo řešit. Bude třeba jednat s majitelem pozemku s požadavkem, aby se sdružení mohlo stát spoluuzivatel.

Dalším problémem, souvisejícím s finanční situací sdružení, je ostraha budovaného objektu. Těsná blízkost bohnického sídliště se již nyní ukázala znepokojující, neboť došlo ke krádežím a různým devastujícím zásahům, což by samozřejmě bylo ještě horší po vybudování replik pravěkých obydlí. Výhledově je s finančními problémy spojen i budoucí provoz Archeoparku.

Pro projekt Archeopark je problém finančních prostředků zásadní. I v případě, že obdržíme jednorázovou dotaci, neexistuje záruka, že podobné prostředky budou k dispozici i v dalších letech, nebo alespoň v určitém, pro stavební realizaci této velké akce nutném časovém úseku. Nemůžeme tedy v podstatě nic plánovat ani zajistit případným zájemcům o práci na realizaci projektu minimální, např. alespoň tříletou perspektivu. Tomuto problému, spolu s otázkou pozemku, se nyní hodlám intenzivně věnovat, neboť pocituji určité zanedbání v počátečním stadiu akce. Jde však o jakýsi bludný kruh. Bylo by sice správné vše řešit na samém počátku, avšak je nemožné něco požadovat bez konkrétních výsledků, v našem případě rekonstrukcí. Potencionální sponzoři, na něž jsme se mohli obracet až na základě již probíhajících prací, se zajímali právě o vztah sdružení k pozemku a o zajištění ostrahy, čímž podmiňovali svoji finanční účast.

Kromě problémů, které úzce souvisí s projektem Archeopark, se zamýšlím nad celkovou situací, která se týká prezentace a popularizace archeologických poznatků

v České republice. Zatímco v různých evropských zemích existují tzv. open air museums nazývaná někdy též experimentální střediska (i když často ne oprávněně), jako stabilní zařízení s personálním zajištěním, je v České republice zatím pouze jedno, odpovídající tomuto standardu, a to Archeologický skanzen v Březně u Loun. Ten jsem v rámci pracovního programu Archeologického ústavu budovala podle důsledně odborných kritérií téměř 10 let. V roce 1992 bylo toto zařízení předáno do správy Okresnímu muzeu Louny, které zajišťuje jeho chod, což po provozní stránce znamená nejen ostrahu, ale i výklad pro skupiny návštěvníků, dále průběžně potřebné opravy rekonstruovaných objektů. V Praze, kde by takové zařízení bylo žádoucí, by to v budoucnu mohl být Archeopark v Troji Na Farkách. Je možné, že některá střediska, která mají základnu a odborné vedení, ačkoliv jsou zatím zaměřena v podstatě jen na mládež, by se v budoucnu mohla profilovat jako stabilní zařízení pro širší veřejnost. Jde ovšem o to, zda je to vůbec jejich záměr.

V Čechách zjišťujeme, pokud jde o prezentaci a popularizaci archeologie, jakési dva proudy. Mimo uvedená zařízení, která by mohla již nyní nebo v budoucnu odpovídat zahraničním, jsou tu amatérské skupiny, jejichž prioritním záměrem je smysluplná zábava dětí a mládeže a jejich výchova. Např. sdružení Altamira v Kosmonosech si svůj charakter plně uvědomuje a neváhá svou aktivitu označit jako dětský skanzen, což je třeba ocenit. U amatérských skupin, zabývajících se především předváděním řemesel a možných výrobních postupů, jde o činnost pozitivní, nicméně je cíl jejich snažení jiný, než u zařízení, která by měla být vedena profesionály, schopnými na základě svých znalostí veřejnosti co nejvěrněji přiblížit život v pravěku a raném středověku. Podle mého názoru musí být základem stavební rekonstrukce jedné lokality jako celku nebo seskupení replik jednotlivých objektů jako nezbytné platformy pro další

činnosti. Ty by v interakci s veřejností, neomezenou jen na určité věkové skupiny, naplňovaly prostřednictvím demonstrací, ve výjimečných případech i experimentů, pojem tzv. živé archeologie. Věřím, že i v době, kdy převládá komerční hledisko a lidé se chtějí především bavit, je možné postupovat způsobem, který nebude zabíhat do zjevných nepřesností a nevěrohodných interpretací.

Na závěr se vracím k projektu Archeopark v Praze Troji a k otázce pokračování rekonstrukčních prací. RAO se bude snažit, aby objekt nezůstal jen jakýmsi monumentálním torzem. V případě menší dotace, na niž máme určitou naději, by byly zcela dokončeny práce na opevnění. To vymezuje halštatskou lokalitu jako celek, zakomponovaný do širšího projektu a odpovídající tak původnímu záměru, podle něž má být Archeopark součástí Naučné stezky, realizované Botanickou zahradou. Trasa stezky směřuje zhruba od ZOO vzhůru k poloze Na Farkách a Archeopark má na ní představovat jakési stěžejní zastavení. Mohl by být volně přístupný, čímž by odpadly mimo běžnou údržbu problémy s dalším provozem. I v tomto stavu by polohu Na Farkách určitým způsobem zhodnocoval. Tato alternativa by se mohla stát východiskem pro další krok, finančně i časově náročný, který by vedl k dokončení projektu v plném rozsahu, tak, jak jsem ho koncipovala na začátku, i s návazným provozem. Vzniklo by pracoviště, uspokojující veřejnost jak po stránce poznávání, tak i po stránce rekreační. Zatímco první alternativa může za příznivých okolností být v silách sdružení RAO, přesahuje druhá alternativa možnosti občanského sdružení. Archeopark v této podobě by měl být zařazen buď nějakou institucí, nebo společností, vzhledem k nákladům možná složenou z několika subjektů (s.r.o., případně jiná forma). Stal by se samostatným zařízením, s občanským sdružením RAO spojeným jen volně v rovině odborné pomoci a konzultací.